

การก่อการร้ายในเมืองร่วมสมัย: การโจมตีและการป้องกัน

สุรชาติ บำรุงสุข*

กุลนันท์ คันธิก**

(วันรับบทความ : 16 มิถุนายน 2563 / วันแก้ไขบทความ : 2 กรกฎาคม 2563 / วันตอบรับบทความ : 2 กรกฎาคม 2563)

บทคัดย่อ

การก่อการร้ายที่เกิดขึ้นที่ที่เป็นเมืองเป็นประเด็นสำคัญของปรากฏการณ์ความรุนแรงในโลกศตวรรษที่ 21 ความรุนแรงเช่นนี้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นใหม่ที่เป็นเรื่องของการก่อการร้ายในเมือง (Urban Terrorism) แตกต่างจากปรากฏการณ์ความรุนแรงสำคัญของโลกจากช่วงกลางของศตวรรษที่ 20 ที่เป็นเรื่องของการก่อความไม่สงบในชนบท (Rural Insurgency) อันเป็นความรุนแรงในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนใหญ่หรืออยู่เขตป่าเขาเป็นสำคัญ แต่สำหรับโลกปัจจุบัน เมืองเป็นพื้นที่ของความรุนแรง หรืออาจกล่าวในทางทหารได้ว่า เมืองคือสนามรบใหม่ บทความนี้ต้องการชี้ให้เห็นความเปลี่ยนแปลงใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การก่อการร้ายในเมืองเป็นรูปแบบของความรุนแรงร่วมสมัย โดยเน้นถึงแบบแผนใหม่ 3 ประการ ได้แก่ ระเบิด คนระเบิด และปฏิบัติการของบุคคลคนเดียว 2) แบบแผนที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเป็นผลจากพัฒนาการของเครื่องมือใหม่ในการก่อความรุนแรง อันได้แก่พัฒนาการของระเบิดแสวงเครื่อง รวมถึงองค์ความรู้ในการประกอบระเบิด และ 3) การนำเสนอถึงข้อพิจารณาในการรับมือและป้องกันความรุนแรงดังกล่าว ด้วยการออกแบบสิ่งแวดล้อมใหม่ที่เป็นเรื่องของพื้นที่สิ่งปลูกสร้างในเมือง

คำสำคัญ: การก่อการร้ายในเมือง/ ภัยคุกคามเมือง/ แบบแผนความรุนแรง/ การสร้างความมั่นคงให้แก่เมือง

* ศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** นักวิจัย ประจำโครงการความมั่นคงศึกษา

Contemporary Urban Terrorism: Attack and Defense

Surachart Bamrungsuk^{*}

Kullanan Kunthic^{**}

(Received Date: June 16, 2020, Revised Date: July 2, 2020, Accepted Date: July 2, 2020)

Abstract

This article aims to present the new phenomenon of violence in the 21st century as terrorism in the urban area or urban terrorism is the key issue. Terrorism in contemporary period differs from rural insurgency, which was the pattern of violence since the mid-20th century. Rural insurgency was characterized by locations of operations or targets. To put it another way, the geographical aspect of rural insurgency was remote from crowded community. However, at present days terrorist violence occurs mainly in urban area. This article will point out 3 main issues. First, urban terrorism demonstrates new pattern of contemporary violence, which are car bomb, human or suicide bomb, and lone-actor or lone wolf terrorism. Second, the changing pattern results from the development of new weapon/device: the development of explosive devices and technical know-how. Finally, the recommendations to handle and counter such violence rely on the concept of new environmental and building design.

Keywords: Urban Terrorism/ Urban Threat/ Pattern of Violence/ Urban Security

^{*} Professor, Department of International Relations, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

^{**} Researcher, Security Studies Project

บทนำ

การก่อการร้ายไม่ใช่ปรากฏการณ์ใหม่ในโลก เมื่อกล่าวถึงประเด็นนี้จะมีนัยถึงการก่อการร้ายสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน แม้อาจมีข้อถกเถียงว่าเหตุการณ์ใดเป็นจุดเริ่มต้นของความรุนแรงในโลกสมัยใหม่ การก่อการร้ายในโลกยุคปัจจุบันอาจเริ่มต้นจากการระเบิดที่พัคของทหารนาวิกโยธินอเมริกันด้วยระเบิดฆ่าตัวตายที่กรุงเบรุต เลบานอน ในเดือนตุลาคม 1983 (Pape, 2005, p. 15; Davis, 2007, pp. 78-89; CNN Editorial Research, 2019) ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของ “ยุคใหม่ของการก่อการร้ายด้วยการฆ่าตัวตาย” (the modern age of suicide terrorism) (ดูรายละเอียดใน Overton, 2019; ดูสถิติใน Hassan, 2011, pp. 21-22) และหลังจากเหตุการณ์ 9/11 แล้ว แบบแผนของการก่อการร้ายต่างจากเดิมอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือเป็นการทำลายขนาดใหญ่ (mass-casualty attacks) ที่มุ่งกระทำต่อพลเรือนอย่างไม่จำแนก และไม่สนใจการทำลายเป้าหมายที่มีความชอบธรรม (legitimate targets) รวมถึงเป็นความรุนแรงที่เกินขนาดความจำเป็นในการก่อเหตุ (excessive violence) ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการพัฒนาการของวัตถุระเบิด อีกทั้งยังเห็นได้ชัดว่าการก่อเหตุความรุนแรงเหล่านี้ขยายตัวเข้าสู่พื้นที่ของเมือง จนทำให้การก่อการร้ายในเมืองเป็นประเด็นสำคัญในปัจจุบัน (Davis, 2007, pp. 116-117)

ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งศึกษาถึงเปลี่ยนแปลงของการก่อการร้ายในมิติของแบบแผนความรุนแรงใหม่ที่กระทำต่อเป้าหมายที่เป็นเมือง รวมถึงพัฒนาการของวัตถุระเบิด ที่ทำให้เกิดการใช้ระเบิดแสวงเครื่องในรูปแบบใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการทำลายพื้นที่ในเมืองอย่างมาก ทั้งยังพิจารณาถึงมาตรการใหม่ในการออกแบบสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ปัญหาและบรรเทาความรุนแรงที่จะเกิดขึ้น

ภัยคุกคามเมืองร่วมสมัย: การก่อการร้ายในเมือง

พื้นที่เขตเมืองเป็นศูนย์กลางของอำนาจรัฐ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และระบบสาธารณูปโภคสมัยใหม่ ทั้งยังเป็นศูนย์กลางของการดำรงชีวิตของคนในเขตเมืองและเป็นพื้นที่แห่งโอกาสสำหรับผู้คนในพื้นที่อื่นๆ ด้วย ปัจจุบันความเป็นเมืองขยายตัวมากขึ้นในทั่วทุกมุมโลก คู่ขนานมาด้วยความเสี่ยงและภัยคุกคามต่อเมืองในรูปแบบต่างๆ รวมถึงความไม่มั่นคงปลอดภัยจากอาชญากรรม ความรุนแรง และการก่อการร้ายด้วย (National Geographic, n.d.; Meeks, 2016; Graham, 2004, pp. 1-5)

ในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11 จะเห็นได้ชัดว่าเมืองกลายเป็นเป้าหมายสำคัญของการก่อการร้าย เมืองใหญ่ทั่วทุกมุมโลกล้วนเผชิญกับเหตุก่อการร้ายมาโดยตลอด ทั้งมีความพยายามสร้างเมืองเสมือนป้อมปราการเพื่อป้องกันตนเอง (Coaffee, 2009, p. 5) และการกระทำเช่นนี้ทำให้ชีวิตของเมืองมีความเป็นทหารมากขึ้น (Graham, 2011, p. 60; Coaffee, 2009, pp. 14-16) ปัจจุบัน

สำคัญที่ทำให้ผู้ก่อการร้ายมุ่งก่อเหตุในพื้นที่เขตเมืองก็คือ จำนวนและความหนาแน่นของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ ลักษณะทางกายภาพของเมือง รวมถึงความเป็นศูนย์กลางทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศ (Beall, 2007, p. 4; Glaeser & Shapiro, 2001, p. 3) ยิ่งไปกว่านั้นเมืองโดยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นเป้าหมายอ่อน (soft target) ที่การเสริมสร้างความมั่นคงและการรักษาความปลอดภัยกระทำได้ยาก ทั้งยังเป็นพื้นที่เปิดหรือพื้นที่สาธารณะ ส่งผลให้การเข้าถึงพื้นที่เมืองเป็นไปได้โดยง่าย ยิ่งไปกว่านั้นการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่เมืองจะสร้างความเสียหายทางกายภาพให้ผลตอบแทนทางยุทธศาสตร์ และสร้างผลกระทบทางด้านจิตวิทยาได้มากกว่าการโจมตีพื้นที่อื่น (Wood, 2016; Beall, 2007, p. 4) โดยสถานที่ที่มักตกเป็นเป้าหมายของการโจมตี ส่วนใหญ่จะเป็นเป้าหมายพลเรือนที่มีผู้คนรวมตัวอยู่หนาแน่นหรือมีความหมายเชิงสัญลักษณ์บางอย่าง (Ervin, 2006, pp. 32-34; Davis, 2007, pp. 103-107) ขณะเดียวกันสถานที่ราชการหรือสถานที่ที่มีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยก็ตกเป็นเป้าหมายของการก่อการร้ายเช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา การกราดยิงและการใช้ระเบิดเป็นยุทธวิธีที่ผู้ก่อการร้ายนิยมเลือกใช้เป็นเครื่องมือในการก่อเหตุอีกด้วย

แบบแผนใหม่ (New Patterns)

เมื่อเปรียบเทียบกับ การก่อเหตุความรุนแรงในอดีตแล้ว จะเห็นได้ว่าแบบแผนของการก่อการร้ายในยุคปัจจุบันมีความใหม่ 3 ประการ ได้แก่

1) รถระเบิด (Car Bomb)

หนึ่งในปัญหาที่เมืองสมัยใหม่ต้องเผชิญในบริบทของการก่อการร้ายก็คือการใช้รถระเบิดปฏิบัติการเช่นนี้เคยเกิดขึ้นมาแล้วในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ดังกรณีของ Mario Buda (Mike Boda) ซึ่งก่อเหตุในวันที่ 16 กันยายน 1920 โดยใช้เกวียนบรรทุกระเบิดแรงสูงเพื่อช่วยเหลือสหายทางการเมืองกลุ่ม The Galleanisti ที่ถูกทางการจับกุม (Davis, 2007, pp. 1-3) ส่งผลให้เกิดความเสียหายกับรถที่จอดอยู่และอาคารบริเวณย่านวอลล์สตรีทอย่างมาก (The Wall Street Bombing 1920) (US Federal Bureau of Investigation, n.d.; Andrews, 2019) ที่สำคัญยังก่อให้เกิดความกลัว เพราะไม่มีใครตอบได้ว่าจะมีเหตุระเบิดตามมาอีกหรือไม่ จนในที่สุดต้องประกาศปิดตลาดหุ้น ซึ่งนับเป็นการประกาศปิดตลาดหุ้นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเงินของสหรัฐอเมริกาเป็นผลจากการก่อการร้าย เหตุระเบิดครั้งนี้ไม่เพียงเป็นต้นรากของการใช้รถระเบิดเพื่อก่อการร้ายในเมืองเท่านั้น แต่ยังถือเป็นปฏิบัติการแบบหมาป่าตัวเดียวในยุคแรกๆ ด้วย (ดูรายละเอียดใน Davis, 2007)

ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การใช้รถระเบิดปรากฏมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อนักชาตินิยมชาวยิวใช้รถระเบิดในการต่อต้านอังกฤษ เพื่อให้ถอนตัวออกจากการควบคุมปาเลสไตน์ (Begin, 1977) ต่อมารถระเบิดยังถูกใช้ในสงครามเวียดนาม (Davis, 2007, pp. 28-31) การก่อเหตุของผู้ก่อการร้ายในยุโรป รวมถึงการต่อต้านสงครามเวียดนามในสหรัฐ เป็นต้น การใช้รถระเบิดให้ผลตอบแทนทาง

ยุทธศาสตร์อย่างมาก กล่าวคือพัฒนาการการทำวัตรระเบิดแรงขับเคลื่อนด้วยการใช้ส่วนผสมจากภาคอุตสาหกรรมและปุ๋ยสังเคราะห์/ปุ๋ยเคมีที่มีต้นทุนต่ำ แต่มีอำนาจการทำลายสูง ส่งผลให้เกิดการยกระดับของการก่อการร้ายในเมืองไปโดยปริยาย เพราะอำนาจของระเบิดเช่นนี้ไม่ใช่การมุ่งทำลายเป้าหมายที่มีขอบเขตจำกัดเท่านั้น หากแต่เมื่อติดตั้งระเบิดปริมาณมากบนยานพาหนะที่เคลื่อนที่ได้แล้ว ก็ส่งผลให้อำนาจการทำลายเพิ่มขึ้นอย่างมากด้วย จนมีการเปรียบเทียบว่าระเบิดเป็นเสมือน “กองทัพอากาศของคนจน” (Poor Man’s Air Force) (Davis, 2007, p. 4)

การเปรียบเทียบเช่นนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่าอำนาจการทำลายของระเบิดเสมือนกับการโจมตีทางอากาศ และมีอำนาจไม่ต่างกันทั้งสองประการ คือสามารถโจมตีและ/หรือทำลายอาคารและสิ่งปลูกสร้างในบริเวณพื้นที่เมืองได้ และการก่อเหตุทำให้เกิดความกลัวในหมู่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง ดังตัวอย่างของการโจมตีด้วยระเบิดต่ออาคารที่พักของนาวิกโยธินอเมริกันที่เบรุตในปี 1983 ซึ่งทำให้ทหารอเมริกันเสียชีวิตจำนวนมาก จนในที่สุดประธานาธิบดีเรแกนต้องตัดสินใจถอนทหารออกจากปฏิบัติการในเลบานอน (History.com Editors, 2019) หรือการใช้ระเบิดโจมตีหน่วยทหารของอิสราเอลที่เข้ามาปฏิบัติการในเลบานอน ปฏิบัติการเช่นนี้สะท้อนถึงการต่อสู้ของเทคโนโลยีสองระดับ กล่าวคืออาวุธสมรรถนะสูงของสหรัฐและอิสราเอลเป็นตัวของเทคโนโลยีระดับสูง ในขณะที่ระเบิดที่ใช้ระเบิดแสวงเครื่องเป็นตัวแทนของเทคโนโลยีระดับต่ำ ซึ่งในบางกรณีก็มีอำนาจในการทำลายล้างไม่แตกต่างกัน (ดูการเปรียบเทียบใน Davis, 2007, p. 8)

นอกจากนี้ผลจากการฝึกนักก่อวินาศกรรมจากสงครามอัฟกานิสถานในช่วงกลางทศวรรษ 1980 เพื่อต่อต้านโซเวียต ทำให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถในการประกอบวัตรระเบิด และการขยายจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการทำระเบิดแสวงเครื่อง (Davis, 2007, pp. 90-95) ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นการขยายตัวของการใช้ระเบิดในหลายพื้นที่ของโลก จนมีการเปรียบเทียบเช่นนี้เป็นโลกาภิวัตน์ขององค์ความรู้ของระเบิด (The Globalization of Car-bombing Know-how) อีกทั้งปัจจุบันระเบิดได้กลายเป็นหนึ่งในปรากฏการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นทั่วโลก (Hassan, 2011, pp. 31-33)

ในอีกด้านหนึ่งถ้าจะเปรียบเทียบกับระเบิดข้างทาง (roadside bomb) ซึ่งเป็นระเบิดแสวงเครื่องขนาดใหญ่เป็นภัยคุกคามที่ใหญ่ที่สุดต่อรถถังและรถหุ้มเกราะของทหารอเมริกันในสงครามอิรักแล้ว ระเบิดก็คือภัยคุกคามที่น่ากลัวที่สุดของการรักษาความมั่นคงเมืองในปัจจุบัน และความน่ากลัวมีมากขึ้นเมื่อผู้ขับระเบิดคันนั้นตัดสินใจเปิดปฏิบัติการฆ่าตัวตาย (suicide car bomb) หรืออาจเปรียบเป็นระเบิดคามิกาเซ (kamikaze car-bomb attack) (Davis, 2007, p. 7; Bowman, 2001, p. 35) นอกจากนี้ในเชิงเศรษฐศาสตร์ของความรุนแรงแล้ว อาวุธชนิดนี้ราคาถูก ประกอบง่าย ใช้งานง่าย แต่เฝ้าตรวจและติดตามได้ยาก และเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลเสียหายทั้งทางกายภาพและทางจิตวิทยาในวงกว้าง ดังนั้นระเบิดจึงเป็นอาวุธที่เหมาะสมสำหรับการก่อการร้ายในเมืองและเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดชุดหนึ่งในการทำสงครามอสมมาตร (asymmetric warfare)

ดังนั้น เมื่อระเบิดฆ่าตัวตายเป็นแบบแผนหลักของการก่อการร้ายในเมืองและเป็นดัง “อาวุธกึ่งยุทธศาสตร์” ที่สร้างความเสียหาย จนอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐได้ ที่สำคัญยังเป็นเครื่องมือที่จะใช้ทำลายโล่ทางศีลธรรมและทางกายภาพที่ปกป้องการโจมตีเมือง หากรัฐไม่มีขีดความสามารถด้านการข่าวและการเฝ้าตรวจติดตามอย่างแท้จริงแล้ว ระเบิดเช่นนี้จะมีเสรีภาพในการสัญจรเพื่อแสวงหาเป้าหมายการทำลายในเมืองได้อย่างไม่มีข้อจำกัด ระเบิดยังเป็นปัญหาอย่างมากเนื่องจากเจ้าหน้าที่อาจไม่สามารถแยกระหว่างรถปกติกับรถที่ใช้เพื่อการโจมตีได้เลย อีกนัยหนึ่งก็คือเมืองสมัยใหม่ที่มีระบบจราจรสมัยใหม่ ถนนกลายเป็นเส้นทางการโจมตีเมืองที่ดีที่สุด ทั้งยังเป็นเครื่องมือของการสร้างความกลัวแก่ผู้คนในเมืองได้เป็นอย่างดี ดังเช่นการก่อเหตุของ Buda ในปี 1920 (Davis, 2007, pp. 1-2)

2) คนระเบิด (Human Bomb) หรือระเบิดฆ่าตัวตาย (Suicide Bomb)

ภัยคุกคามเมืองอีกประการหนึ่งคือเหตุระเบิดฆ่าตัวตาย ภัยคุกคามนี้มีใช้เฉพาะในบริบทของงานความมั่นคงและความมั่นคงเมืองเท่านั้น หากแต่เป็นประเด็นสำคัญต่อความปลอดภัยของชีวิตผู้คนด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าภัยคุกคามเช่นนี้เกิดขึ้นทุกพื้นที่ของโลก ดังมีคำเปรียบเทียบในทางภูมิรัฐศาสตร์ว่า ระเบิดนี้คุกคามชีวิตคน “จากบรัสเซลส์ถึงแบกแดด จากโคโรถึงคาบูล จากลอนดอนถึงลาฮอร์” (Overton, 2019, Prologue) จนอาจกล่าวได้ว่าระเบิดฆ่าตัวตายเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญหนึ่งในโลกความมั่นคงปัจจุบัน (ดูรายละเอียดใน Pedahzur, 2005; Hassan, 2011) และเป็นรูปแบบความรุนแรงที่ยากจะรับมือ เพราะเจ้าหน้าที่แทบจะแยกมือระเบิด (bombers) ออกจากประชาชนทั่วไปไม่ได้เลย ที่สำคัญผู้ก่อเหตุยังมีความมุ่งมั่นและพร้อมที่จะใช้ “ชีวิตเป็นอาวุธ” (life as a weapon) ในการต่อสู้ทางการเมือง (Hassan, 2011, pp. 1-2) และมองว่าการกระทำเช่นนี้เป็นยุทธศาสตร์ที่ผลักดันให้เกิดกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งด้วย (Pedahzur, 2005, pp. 55-57)

กระนั้นผู้ปฏิบัติการระเบิดฆ่าตัวตายอาจถูกมองว่าเป็นผู้คลั่งไคล้ทางศาสนา (fanaticism) (Taylor & Ryan, 1988; Ismayilov, 2010, pp. 16-17) เป็นพวกจารีตนิยมสุดโต่ง (the extremists) หรือเป็นพวกไม่มีเหตุผล (irrationality) (Ismayilov, 2010, pp. 16-17) รวมถึงการอธิบายว่าคนเหล่านี้เป็นพวกบกพร่องทางจิต (psychological impair) เป็นพวกศีลธรรมเสื่อม (moral deficient) หรือไม่ก็อธิบายเป็นพวกยากจนและไร้การศึกษา เป็นต้น แต่ปัจจุบันคำอธิบายเปลี่ยนแปลงไป ผู้ก่อการร้ายไม่ได้ก่อเหตุจากความยากจน (ดูบทนำใน Krueger, 2007, p. xi)

ตัวอย่างที่ดีของปฏิบัติการฆ่าตัวตายในโลกสมัยใหม่ ได้แก่ ปฏิบัติการของหน่วยโจมตีพิเศษ (Special Attack Units) ของฝูงบินของราชนาวีญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือคามิกาเซ อันเป็นรูปแบบของการโจมตีที่นักบินตัดสินใจอย่างมุ่งมั่นด้วยเชื่อว่าชีวิตของพวกเขาเป็นอาวุธชนิดหนึ่ง โดยจุดเริ่มต้นของยุคนักบินพลีชีพเริ่มขึ้นในวันที่ 25 ตุลาคม 1944 เมื่อเครื่องบินขับไล่แบบซีโร (Zero)

เปิดปฏิบัติการโจมตีเรือรบอเมริกันในทะเลฟิลิปปินส์ และสามารถจมเรือ USS St. Lo ได้ หลังจากนี้ การตัดสินใจใช้ชีวิตนักบินและเครื่องบินเป็นอาวุธ กลายเป็นแผนการยุทธในการตอบโต้การรุกของ กองทัพสหรัฐ และมีความหวังว่าจะทำให้ญี่ปุ่นชนะสงครามได้ อย่างไรก็ตามปฏิบัติการพลีชีพดังกล่าว ไม่ได้เปลี่ยนทิศทางสงคราม ทว่าการทำความเข้าใจการใช้ชีวิตเป็นอาวุธของนักบินคามิกาเซอจะ ช่วยให้เราเข้าใจปฏิบัติการฆ่าตัวตายในโลกสมัยใหม่ได้ และเห็นได้ชัดว่าปฏิบัติการเช่นนี้กลายเป็น เครื่องมือที่ช่วยทดแทนความอ่อนด้อยทางยุทธศาสตร์ของฝ่ายตน หรือปฏิบัติการดังกล่าวกลายเป็น ความจำเป็นทางยุทธศาสตร์ ในเงื่อนไขที่ตนเองเป็นฝ่ายที่อ่อนแอกว่า และไม่ใช่เป็นเพียงการ แก้ปัญหาในทางยุทธวิธีที่ฝ่ายตนเป็นรองในสนามรบเท่านั้น เงื่อนไขเช่นนี้ในด้านหนึ่งจึงทำให้ ปฏิบัติการฆ่าตัวตายเป็นวิธีหนึ่งของสงครามอสมมาตร และกลายเป็นวิถีปฏิบัติของการก่อการร้ายใน ยุคโลกาภิวัตน์ เพราะไม่มีอะไรจะน่ากลัวและน่าสะเทือนใจเท่ากับการใช้ชีวิตเป็นอาวุธในการต่อสู้ทาง การเมือง

ปฏิบัติการสำคัญของการระเบิดฆ่าตัวตายในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้นจากปัญหาความ ขัดแย้งในเลบานอนในช่วงต้นทศวรรษ 1980 และในศรีลังกาในช่วงทศวรรษ 1990 (Pape, 2005, p. 15) ปฏิบัติการที่เกิดขึ้นแตกต่างจากการก่อเหตุก่อนหน้านี้ที่มักจะเป็นการลอบวางระเบิด ดังนั้นเมื่อเกิด ปฏิบัติการของกลุ่มฮิซบุลลอฮ์ด้วยการใช้ระเบิดโจมตีสถานทูตอเมริกันที่เบรุตในวันที่ 18 เมษายน 1983 ตามมาด้วยปฏิบัติการโจมตีขนาดใหญ่ต่อที่พักของนาวิกโยธินอเมริกันที่เบรุตในวันที่ 23 ตุลาคม 1983 แม้จะไม่ใช่การก่อเหตุระเบิดฆ่าตัวตายครั้งแรก แต่การก่อเหตุนี้ส่งผลสะเทือนอย่างกว้างขวาง เพราะ ไม่เพียงทำลายชีวิตของทหารอเมริกันกว่า 200 นาย หากในเวลาเดียวกันยังเกิดการโจมตีที่พักของ ทหารฝรั่งเศสและมีทหารเสียชีวิตหลายสิบนายอีกด้วย เหตุการณ์โจมตีครั้งนี้กลายเป็นหัวข้อสำคัญ ในเวทีโลก ต่อมาในวันที่ 12 ธันวาคมปีเดียวกัน พวกเขาโจมตีสถานทูตอเมริกันที่คูเวตด้วย รถบรรทุกระเบิดฆ่าตัวตาย (truck bomb) ในอีกปีถัดมาพวกเขาโจมตีสถานทูตอเมริกัน เบรุตอีกครั้ง ในวันที่ 20 กันยายน 1984 สภาพเช่นนี้ทำให้ปฏิบัติการระเบิดฆ่าตัวตายของกลุ่มกลายเป็นแนวโน้ม ใหม่ของการก่อการร้าย (Pape, 2005, pp. 14-15; Davis, 2007, pp. 78-89) ถ้าปรากฏการณ์ใหม่นี้ เป็นสงคราม ก็เป็นสงครามที่คู่ต่อสู้ฝ่ายหนึ่งตัดสินใจใช้ชีวิตเป็นอาวุธ และได้รับการยกย่องว่าเป็น “ผู้พลีชีพเพื่อศาสนา” (The Martyr) (Overton, 2019, pp. 60-64)

ผลที่เกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญต่อแบบแผนก็คือ การก่อให้เกิดการเลียนแบบ ทั้งยังแสดงให้เห็น ว่าไม่ว่ารัฐมหาอำนาจตะวันตกจะมีความเข้มแข็งทางทหารเพียงใด ก็ไม่สามารถป้องกันการโจมตีใน ลักษณะเช่นนี้ได้ ในอีกด้านหนึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นล้วนเกิดบนพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่มีความเป็นเมือง มากกว่าจะเกิดในชนบท ดังนั้นปฏิบัติการของกลุ่มฮิซบุลลอฮ์ในปี 1983 จึงถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของ ยุคระเบิดฆ่าตัวตายในเวทีโลก ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงทศวรรษ 1980 กลุ่มฮิซบุลลอฮ์เปิดการโจมตีด้วย ระเบิดฆ่าตัวตายต่อเป้าหมายสหรัฐ ฝรั่งเศส และอิสราเอลหลายครั้ง ปฏิบัติการเช่นนี้ยังถูกนำมาใช้

ปฏิบัติโดยกลุ่มฮามาส กลุ่มพยัคฆ์ทักษิณ และกลุ่มอัลกออิดะฮ์ ฉะนั้น หากพิจารณาเปรียบเทียบกับ การก่อการร้ายจากปี 1945-1980 แล้ว ปฏิบัติการระเบิดฆ่าตัวตายแทบไม่ปรากฏในเวทีโลก เสมือนว่า ปฏิบัติการเช่นนี้ยุติไปพร้อมกับการแพ้สงครามของญี่ปุ่น แต่ในการเมืองโลกสมัยใหม่หลังจากต้นทศวรรษ 1980 แล้ว ปฏิบัติการดังกล่าวกลับเพิ่มมากขึ้น และที่สำคัญมีการยอมรับในทางการเมืองว่าระเบิดฆ่าตัวตายเป็นอาวุธทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญชนิดหนึ่งของผู้อ่อนแอกว่า (Martin, 2003, pp. 259-262)

ผลจากการก่อเหตุเช่นนี้ทำให้ปฏิบัติการระเบิดฆ่าตัวตายขยายไปยังพื้นที่ความขัดแย้งหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นปฏิบัติการของกลุ่มพยัคฆ์ทักษิณในศรีลังกา การโจมตีเกิดขึ้นต่อเป้าหมายที่เป็นผู้นำทางการเมือง เป้าหมายทางทหาร รวมทั้งเป้าหมายพลเรือน รวมถึงการสังหารนายารัฟิ คานธี นายกรัฐมนตรีอินเดีย ช่วงปี 1990-2000 กลุ่มนี้เปิดการโจมตีแบบฆ่าตัวตายมากถึง 69 ครั้ง (Martin, 2003, p. 60) ในทำนองเดียวกันในปี 1994 กลุ่มฮามาสมีปฏิบัติการเช่นนี้ต่อเป้าหมายอิสราเอล นับจากปี 1990-2000 กลุ่มดังกล่าวปฏิบัติการโจมตีแบบฆ่าตัวตายต่ออิสราเอลจำนวน 18 ครั้ง (Martin, 2003, pp. 260-262) และในปี 1995 กลุ่มชาวซิกข์ในอินเดียได้ปฏิบัติการระเบิดฆ่าตัวตาย ในปี 1996 พรรคคนงานของชาวเคิร์ด (PKK) ได้เริ่มปฏิบัติการระเบิดฆ่าตัวตาย และในปี 1999 พรรคนี้ปฏิบัติการฆ่าตัวตายกว่าสิบครั้ง

หากพิจารณาถึงการก่อการร้ายในศตวรรษที่ 21 ก็เห็นถึงแนวโน้มที่ชัดเจนว่าปฏิบัติการฆ่าตัวตายเป็นแบบแผนที่สำคัญ โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ 9/11 ในอีกซีกหนึ่งของโลกปฏิบัติการทำสงครามในเมืองของชาวเซเชเนียในการต่อสู้กับรัฐบาลรัสเซียก็เข้าไปในลักษณะเดียวกัน จากปี 2000-2003 รัสเซียเผชิญกับระเบิดฆ่าตัวตายจากปฏิบัติการของชาวเซเชเนียมากถึง 19 ครั้ง และในช่วงเวลาเดียวกัน อินเดียเผชิญกับการก่อเหตุในลักษณะนี้เป็นจำนวนถึง 5 ครั้ง และในปี 2003 เมื่อกองกำลังของชาติตะวันตกสามารถเปลี่ยนแปลงการปกครองในอิรักได้แล้ว กำลังทหารของตะวันตกโดยเฉพาะของสหรัฐต้องพบกับการโจมตีแบบฆ่าตัวตายสูงถึง 20 ครั้งในปีเดียว (Davis, 2007, pp. 174-175) นอกจากนี้การโจมตีในลักษณะนี้เกิดขึ้นในพื้นที่ที่เป็นเมืองหรือชุมชน เพราะเป็นการก่อเหตุที่หวังผลด้วยการโจมตีอย่างไม่จำแนก และปฏิบัติการเช่นนี้ถือเป็นตัวอย่างของภัยคุกคามเมืองที่สำคัญในโลกปัจจุบัน อีกทั้งเห็นได้ชัดจากผลตอบแทนทางการเมืองว่าทำให้รัฐบาลเป้าหมายต้องยอมทำตามข้อเรียกร้องของผู้ก่อเหตุ

อย่างไรก็ตามต้องทำความเข้าใจว่าปฏิบัติการระเบิดฆ่าตัวตายไม่ใช่อาชญากรรมทั่วไป ในอีกด้านประเด็นนี้จะมีความเกี่ยวข้องกับบริบททางศาสนา แต่ก็ได้หมายความว่าผู้ก่อเหตุจะเป็นพวกคลั่งศาสนาที่ไร้เหตุผล หรือเป็นกลุ่มคนที่ถูกตัดขาดหรือแยกตัวจากสังคมจนปราศจากการสนับสนุนในทางสังคม ในทางตรงข้ามสิ่งที่เกิดขึ้นมีความชอบธรรมในสายตาของสังคมที่พวกเขาสังกัดอยู่ และเป็นที่ยอมรับว่าผู้ก่อเหตุเป็น “ผู้เสียสละสูงสุดทางศาสนา” ในการต่อสู้ ดังจะเห็นได้ว่าครอบครัวที่สูญเสียบุตรชายจากปฏิบัติการฆ่าตัวตายจะได้รับการยกย่องในสังคมและการช่วยเหลือ

จากรัฐ (Overton, 2019, p. 64) ฉะนั้น ในการต่อสู้ทางการเมืองในโลกปัจจุบัน ปฏิบัติการระเบิดฆ่าตัวตายจะยังคงเป็นประเด็นสำคัญและมีความละเอียดอ่อนอย่างมาก อีกทั้งคงต้องยอมรับว่าการป้องกันปฏิบัติการระเบิดฆ่าตัวตายในเมืองหรือในชุมชนไม่ใช่เรื่องง่าย และเมื่อการป้องกันทำได้ยาก ก็จะทำให้ประเด็นนี้ดำรงอยู่เป็นปัญหาสำคัญของการรักษาความมั่นคงเมืองทั่วโลกในอนาคต (Overton, 2019, p. 398)

3) ปฏิบัติการของบุคคลคนเดียว (Lone Actor Terrorism) หรือหมาป่าตัวเดียว (Lone Wolf)

แบบแผนการก่อการร้ายในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เพราะแต่เดิมการก่อการร้ายมีความผูกพันกับองค์กร กล่าวคือผู้ก่อเหตุอยู่ในเครือข่ายจัดตั้ง และปฏิบัติการที่เกิดมีการขึ้นนำ อันเป็นเหมือนคำสั่งทางยุทธการจากหน่วยเหนือที่มีสถานะเป็นองค์กรนำ ไม่ว่าจะเป็นการนำทางความคิดหรือทางอุดมการณ์ และปฏิบัติการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากองค์กรนั้นๆ การก่อการร้ายในลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่โลกเผชิญในรอบหลายปีที่ผ่านมา

แต่หลังจากการสิ้นสุดของสงครามเย็น จะเริ่มเห็นมิติใหม่ของการก่อการร้ายในวันที่ 19 เมษายน 1995 เมื่อ Timothy McVeigh ขับรถบรรทุกติดระเบิดไปจุดหน้าอาคารของรัฐบาลกลางสหรัฐที่เมืองโอคลาโฮมา การระเบิดส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตเกือบ 200 คน รัฐบาลสหรัฐพุ่งเป้าว่าเป็นฝีมือของผู้ก่อการร้ายจากภายนอก และเป็นปฏิบัติการภายใต้โครงข่ายของขบวนการก่อการร้ายที่อยู่ในเวทีโลก แต่หลังจากการสืบสวนสอบสวนกลับพบว่าปฏิบัติการดังกล่าวดำเนินการโดยบุคคลผู้เดียว ไม่ใช่ผู้ที่อยู่ในเครือข่ายก่อการร้าย ไม่แตกต่างกับปฏิบัติการของ Buda ในปี 1920 ทั้งสองกรณีเป็นการก่อเหตุโดยบุคคลคนเดียว และเป็นปฏิบัติการที่เกิดจากความเชื่อของผู้ก่อเหตุ ที่เชื่อว่ารัฐบาลเป็นศัตรูหรือพวกเขาเชื่อว่าการกระทำเช่นนี้คือการประกาศสงครามกับ “ระเบียบทางสังคมที่ชั่วร้าย” (evil social order) (Martin, 2019, p. 11)

การก่อเหตุของบุคคลคนเดียวเช่นนี้จึงเป็นเรื่องใหม่ทั้งทางวิชาการและปฏิบัติ (Martin, 2003, p. 118) เนื่องจากการก่อการร้ายแบบเดิมเป็นการก่อเหตุที่ดำเนินการโดยกลุ่มบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง ศาสนา และสังคม ชุดความคิดเช่นนี้ดำรงอยู่เป็นกระแสหลักในการวิเคราะห์การก่อการร้าย จนเห็นได้ชัดว่าทุกครั้งที่มีการพิจารณาปัญหาการก่อการร้าย ไม่ว่าจะเป็นมุมมองของรัฐบาล เจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคง รวมถึงสื่อมวลชน ล้วนมีทัศนะว่าเหตุร้ายที่เกิดขึ้นมาจากปฏิบัติการของกลุ่มและ/หรือองค์กรก่อการร้าย อย่างไรก็ตามต้องตระหนักว่าความเสียหายจากปฏิบัติการของบุคคลคนเดียวกับปฏิบัติการที่เกิดจากกลุ่มอาจจะไม่แตกต่างกัน แม้ในการวิเคราะห์จะต้องพิจารณาด้วยมุมมองที่แตกต่างกันก็ตาม (Martin and Prager, 2019, pp. 207-209)

ตัวอย่างของการก่อเหตุด้วยบุคคลเดียวอีกกรณีที่สร้างความกลัวในสังคมอย่างมาก ได้แก่ ปฏิบัติการของ Theodore Kaczynski หรือ “Unabomber” เขาได้สร้างความกลัวในสังคมอเมริกันนานถึง 18 ปีด้วยการส่งไปรษณีย์ภัณฑ์ที่บรรจุระเบิดไปยังเป้าหมายต่างๆ จำนวน 15 ครั้งทั่วประเทศ โดยเริ่มส่งจดหมายนี้ไปยังผู้รับในสหรัฐอเมริกาช่วงปี 1978-1996 โดยเป้าหมายเป็นทั้งกลุ่มธุรกิจและมหาวิทยาลัย (Martin, 2003, pp. 12-14) อีกตัวอย่างของปฏิบัติการที่เกิดจากการกระทำของบุคคลเดียวเกิดขึ้นในเมืองฟิธส์เบิร์ก รัฐเพนซิลเวเนีย ในปี 2000 เมื่อ Richard Baumhammers ซึ่งเป็นผู้ที่รับอุดมการณ์ของกลุ่มนาซีใหม่ (Neo-Nazis) และมีความเกลียดชังชาวยิวและคนต่างชาติ เปิดปฏิบัติการด้วยการล่าสังหารบุคคลอย่างต่อเนื่องด้วยอาวุธปืน ผู้ถูกยิงมีทั้งชาวยิว ชาวอินเดีย และชาวจีน (Martin, 2003, pp. 11-12) ต่อมาในปี 2001 Bruce Ivins ส่งจดหมายที่บรรจุเชื้อโรคแอนแทรกซ์ให้แก่สมาชิกรัฐสภาและสื่อมวลชนอเมริกัน ซึ่งก่อให้เกิดบรรยากาศของความกลัวการก่อการร้ายทางชีวภาพอย่างมาก (Martin, 2003, p. 258) หรืออีกกรณีหนึ่งในปี 2009 เมื่อพันตรี Nidal M. Hassan ใช้อาวุธปืนยิงเพื่อนทหารด้วยกันที่ฟอร์ตฮูด รัฐเท็กซัส ส่งผลให้ทหารเสียชีวิต 13 นาย และบาดเจ็บอีก 38 นาย (Martin, 2019, p. 233)

จากกรณีข้างต้นเห็นได้ชัดว่าเป็นการก่อเหตุจากการกระทำของบุคคลเดียว ซึ่งปฏิบัติการเช่นนี้กำลังเป็นแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นในเวทีโลก เหตุการณ์เหล่านี้เป็นตัวอย่างที่เกิดกับสหรัฐหรืออาจถูกมองว่าเป็นผู้ก่อการร้ายที่เกิดจากภายใน (homegrown terrorism) ของสังคมอเมริกัน แต่หากมองในเชิงมหภาคของการก่อการร้ายแล้ว สิ่งเหล่านี้คือสัญญาณการมาของ “ตัวแบบใหม่ของการก่อการร้ายแบบใหม่” (Martin, 2019, p. 125) และสะท้อนให้เห็นถึงความใหม่ของปฏิบัติการที่ต่างจากการก่อการร้ายที่มาจากองค์กรในแบบเดิม ปรากฏการณ์ของการก่อเหตุด้วยบุคคลคนเดียวเช่นนี้ถูกเรียกว่าผู้ก่อการร้ายแบบ “หมาป่าตัวเดียว” (lone wolf terrorist) โดยผู้ก่อเหตุในแบบแผนนี้รับอุดมการณ์และความเชื่อของขบวนการใดขบวนการหนึ่ง แต่ปฏิบัติการของพวกเขาไม่มีความเกี่ยวข้องหรือเป็นปฏิบัติการที่กระทำในนามขององค์กรนั้นโดยตรง

ปฏิบัติการแบบหมาป่าตัวเดียวสะท้อนให้เห็นถึงเปลี่ยนแปลงขององค์กรในการก่อการร้าย การจัดความสัมพันธ์ขององค์กรในแบบเดิมมีลักษณะเหมือนการจัดหน่วยทหาร คือมีสายการบังคับบัญชาแบบจัดลำดับชั้น (hierarchical command) หรือเป็นองค์กรในแนวตั้ง (vertical organization) ปฏิบัติการความรุนแรงจึงอยู่ภายใต้การควบคุมและสั่งการขององค์กร ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อเกิดเหตุแล้วองค์กรจะเป็นผู้แถลงความรับผิดชอบ และเป็นการยืนยันว่าเหตุการณ์นั้นเกิดจากผู้ปฏิบัติที่อยู่ในองค์กรนั้นๆ ซึ่งจะทำให้ข้อเรียกร้องขององค์กรมีน้ำหนักในการต่อรองกับรัฐบาลมากขึ้นด้วย แต่ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 การก่อการร้ายในลักษณะเช่นนี้กำลังเปลี่ยนแปลง การจัดองค์กรมีลักษณะหลวม สายการบังคับบัญชาไม่เข้มงวดแบบเดิม หรือมีลักษณะเป็นองค์กรในแนวนอน (horizontal organization) จนอาจกล่าวได้ว่าการบังคับบัญชาทางตรงในแบบเดิมลดความเข้มข้นในการควบคุม

ชุดปฏิบัติการลง เจื่อนไซเช่นนี้ทำให้เกิดองค์กรที่เป็นเสมือนองค์กรชั้นนำการเคลื่อนไหว แต่ไม่ใช่ศูนย์ควบคุมทางยุทธการ ดังนั้น องค์กรชั้นนำจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง (hub) เพื่อป้องกันถึงทิศทางการเดินในอนาคต แต่ไม่ใช่การสั่งการในแบบเดิม อันทำให้ชุดปฏิบัติการมีความเป็นอิสระมากขึ้น (Martin, 2019, p. 209, p. 416)

ชุดเหล่านี้ถูกเรียกว่าเซลล์ (the cell) โดยเซลล์ชุดต่างๆ จะแยกจากกันเด็ดขาดและมักจะฝังตัวอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเพื่อรอเวลาปฏิบัติการหรือเป็นดั่งเซลล์ที่นอนหลับ (the sleepers) ความยุ่งยากสำหรับเจ้าหน้าที่ก็คือการจับกุมเซลล์หนึ่งอาจจะไม่กระทบกับเซลล์อื่นๆ เพราะเซลล์ถูกแยกและเป็นอิสระจากกัน ทำให้สามารถปิดตัวเองและรอดพ้นจากการทำลายจากฝ่ายรัฐได้ อีกนัยหนึ่งคือผู้ก่อการร้ายมีเวลาและโอกาสอยู่รอดได้นานขึ้น ชุดปฏิบัติการหรือเซลล์เหล่านี้มักมีขนาดเล็ก เป็นการประกอบกำลังของคนไม่กี่คน หรือในบางกรณีเซลล์ขนาดเล็กอาจจะเป็นเพียงคนเดียว ลักษณะเช่นนี้สร้างความยากลำบากต่อเจ้าหน้าที่ในการเฝ้าตรวจและติดตาม และยิ่งคนเหล่านี้ไม่มีข้อต่อกับองค์กรขนาดใหญ่แล้ว การติดตามก็ยิ่งทำได้ยากขึ้นด้วย เนื่องจากในหลายกรณีพวกเขาไม่อยู่ในบัญชีการเฝ้าตรวจของเจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคง

นอกจากนี้การเกิดองค์กรแนวนอนในแบบขบวนการที่ไม่มีผู้นำ (leaderless movements) ยังรองรับด้วยการขยายอุดมการณ์และความเชื่อของขบวนการก่อการร้ายผ่านสื่อสมัยใหม่ ส่งผลให้คนส่วนหนึ่งนำพาตัวเองไปเชื่อมต่อทางความคิดและอุดมการณ์ โดยมีได้มีนัยว่าพวกเขาต้องเป็นสมาชิกขององค์กรนั้น ทำให้คนเหล่านี้กลายเป็นผู้ปฏิบัติการอิสระ ที่สามารถตัดสินใจก่อเหตุได้เอง กลายเป็นหมาป่าตัวเดียว หรือเป็นหมาป่าตัวเดียวที่แยกตัวออกจากฝูงเพื่อล่าเหยื่อ

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเทคโนโลยี ปฏิบัติการอิสระแบบหมาป่าตัวเดียวจึงเกิดขึ้นได้ง่ายในทุกพื้นที่ ดังกรณีของ Anders Breivik ที่ก่อเหตุระเบิดถึงสองครั้งในวันที่ 22 กรกฎาคม 2011 ที่ออสโล (Martin, 2019, pp. 14-15) ถือเป็นตัวอย่างของหมาป่าตัวเดียวที่ชัดเจนในโลกปัจจุบัน และเป็นตัวแบบของความน่ากลัวในความเป็นเมืองสมัยใหม่ ผู้ก่อการร้ายที่เป็นหมาป่าตัวเดียวมักล่าเหยื่อในพื้นที่เมือง และดังที่ทราบกันว่าเมืองเป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบางในตัวเอง ปฏิบัติการของหมาป่าตัวเดียวไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดความเสียหายเท่านั้น หากยังสร้างความกลัวอย่างมากอีกด้วย

เครื่องมือใหม่ (New Instruments)

สำหรับการก่อการร้ายในเมือง เครื่องมือสำคัญที่ผู้ก่อเหตุใช้อย่างมากในยุคปัจจุบันคือระเบิดแสวงเครื่อง ซึ่งมีพัฒนาการอย่างมาก ทั้งแบบที่ทำเองเพื่อใช้ในสนามรบ หรือใช้เพื่อการก่อเหตุความรุนแรงในพื้นที่เป้าหมาย นอกจากนี้ยังพบว่าระเบิดนี้ถูกนำมาใช้โดยแก๊งอาชญากรรม ผู้ก่อการร้ายผู้ก่อความไม่สงบ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีระเบิดฆ่าตัวตาย (Hassan, 2011, pp. 32-33)

ระเบิดแสงเครื่อง (Improvised Explosive Device: IED) หมายถึง ระเบิดที่ทำขึ้นเอง (Homemade Explosive: HME) ซึ่งจะมีการใช้ส่วนผสมประกอบในทางทหารหรือไม่ใช้ในทางทหารก็ได้ หรืออาจจะเป็นทั้งสองแบบผสมกัน ชีตความสามารถและพัฒนาการของการประกอบระเบิดได้เอง เช่นนี้เปิดโอกาสให้ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐใช้ได้อย่างกว้างขวาง เพราะสามารถประกอบขึ้นเองได้อย่างง่ายดาย โดยอาศัยวัสดุที่หาได้ในที่สาธารณะและราคาถูก ที่สำคัญระเบิดเช่นนี้มีประสิทธิภาพอย่างมาก โดยถูกออกแบบเพื่อการทำลายและ/หรือทำให้หมดขีดความสามารถทั้งเป้าหมายตัวบุคคล อาคารสถานที่ ยานพาหนะ ซึ่งตัวอย่างของระเบิดแสงเครื่องที่เป็นที่รู้จักในประวัติศาสตร์สงครามโลกครั้งที่ 2 คือระเบิดเพลิงโมโลตอฟหรือที่โมโลตอฟคอกเทล (Molotov cocktail) (Martin, 2003, pp. 256-258)

ในพื้นที่ความขัดแย้งที่มีการรบเกิดขึ้น ระเบิดแสงเครื่องอาจใช้ลูกกระสุนปืนใหญ่หรือลูกกระสุนปืนครกเป็นตัวระเบิด และมักจะถูกฝังไว้ข้างทาง จึงมักเรียกกันว่าระเบิดข้างถนน แต่ถ้าเป็นการประกอบระเบิดขึ้นเอง สารประกอบระเบิดอาจเป็นดินระเบิดแรงสูง เช่น ทีเอ็นที หรืออาจเป็นดินระเบิดแรงขับต่ำที่ทำจากปุ๋ย หรือดินระเบิดแบบอื่นๆ เมื่อทำระเบิดเช่นนี้ขึ้นเองจึงต้องอาศัยวัสดุโลหะเป็นสะเก็ดระเบิด เช่น ลูกปืนในเครื่องยนต์ (ball bearings) หรือสะเก็ดที่หาง่ายที่สุดคือตะปู อย่างไรก็ตามระเบิดแสงเครื่องที่ถูกนำมาใช้อย่างมากในสนามรบปัจจุบันมักจะทำจากลูกกระสุนปืนใหญ่ เพราะเป็นสิ่งที่หา ประกอบขึ้น และใช่ง่าย เมื่อระเบิดนี้ทำจากลูกกระสุนปืนใหญ่ จึงมีอำนาจในการทำลายอย่างมาก ไม่ต่างจากการถูกทำลายด้วยปืนใหญ่ โดยระเบิดในลักษณะนี้ใช้มากในอิรัก ในช่วงปลายปี 2007 เป็นต้นมา

สิ่งที่อาจเป็นปัญหาในอนาคตก็คือ การประกอบระเบิดแสงเครื่องที่มีวัสดุรังสี (radiological materials) เป็นส่วนผสม ซึ่งเมื่อเกิดการระเบิดขึ้นจะทำให้เกิดระเบิดกัมมันตภาพรังสี (Radiological Dispersion Device: RDD) หรือที่เรียกว่าระเบิดสกปรก (dirty bomb) แต่เมื่อนำเอาวัสดุเคมีหรือสารพิษมาใช้เป็นส่วนประกอบ ก็ทำให้เกิดเป็นอาวุธเคมี (chemical weapon) หรือถ้ามีการนำเอาส่วนผสมของเชื้อโรคหรือสารชีวภาพมาใช้ ก็จะทำให้เกิดอาวุธชีวภาพ (biological weapon) และในอนาคตอาจมีการสร้างระเบิดแสงเครื่องที่เป็นอาวุธนิวเคลียร์ คือเป็นการประกอบระเบิดนิวเคลียร์เอง (Improvised Nuclear Device: IND) (Martin and Prager, 2019, pp. 432-434)

นอกจากนี้ระเบิดแสงเครื่องในยุคปัจจุบันมักจะอยู่ในรูปของระเบิดท่อเหล็ก (pipe bomb) ซึ่งเกิดจากการใช้ท่อโลหะบรรจุสารระเบิด และปิดส่วนหัวท้าย (ในความเป็นจริงระเบิดนี้ความซับซ้อนมากกว่าที่กล่าวถึง) เมื่อเกิดการระเบิดขึ้น ท่อโลหะจะกลายเป็นสะเก็ดระเบิดในตัวเอง ระเบิดชนิดนี้มีการใช้ในหลายพื้นที่ แต่ถ้าเป็นระเบิดแสงเครื่องที่ต้องการทำลายเกราะ เช่น ใช้ในการทำลายรถถังหรือรถหุ้มเกราะแล้ว ก็อาจต้องอาศัยหัวรบของกระสุนเจาะเกราะ (shaped - charge warheads) ที่เมื่อเกิดการระเบิดแล้วจะสามารถเจาะเกราะได้ มากกว่าที่จะเป็นระเบิดแสงเครื่องแบบทั่วไป

ที่มุ่งหวังเพียงการทำลายชีวิตของบุคคล (antipersonnel IEDs) และหากมีการใช้ระเบิดที่มีความสามารถในการเจาะเกราะ (Explosively Formed Penetrator/Projectiles: EFPs) เป็นส่วนประกอบของระเบิดแล้ว ระเบิดเช่นนี้สามารถทำลายได้แม้กระทั่งรถถังหลักของสหรัฐแบบเอ็ม-1 (M-1 Abrams tanks)

ระเบิดแสวงเครื่องยังถูกนำมาใช้เพื่อการก่อเหตุร้ายในเมือง ซึ่งการวางระเบิดในลักษณะเช่นนี้มีองค์ประกอบของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ผู้ให้ความสนับสนุนทางการเงิน 2) ผู้จัดหาอุปกรณ์เพื่อการประกอบระเบิด (ในบางกรณี 1 และ 2 อาจจะเป็นส่วนเดียวกัน) 3) ผู้ประกอบระเบิด 4) ผู้วางระเบิด (ผู้ที่นำระเบิดที่ประกอบแล้วไปยังพื้นที่เป้าหมาย) 5) ผู้ที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบพื้นที่ (คือเป็น lookouts) ยิ่งไปกว่านั้นจากรายงานของ US Technical Support Working Group ระเบิดชนิดนี้ถูกบรรจุในพาหนะต่างๆ ได้แก่ ระเบิดจรวดหมาย ระเบิดท่อเหล็ก ระเบิดของเอกสาร เสื้อระเบิด/ เข็มขัดระเบิด ระเบิดพัสดุ รถระเบิดแบบรถเก๋ง รถระเบิดแบบรถเก๋งขนาดใหญ่หรือรถตู้ขนาดเล็ก รถระเบิดแบบรถตู้หรือรถปิกอัพ และรถระเบิดแบบรถบรรทุก (Hassan, 2011, p. 30)

นอกจากนี้พาหนะอีกประเภทหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการก่อเหตุ ได้แก่ เรือระเบิด รวมถึงการใช้อากาศยานไร้คนขับหรือโดรน (Drone) ปรากฏการณ์เช่นนี้ทำให้เกิดความกังวลว่าในอนาคตอาจมีผู้ก่อการร้ายที่จะใช้โดรนในการก่อเหตุโจมตี ฉะนั้น นอกจากพาหนะในการบรรทุกระเบิดในข้างต้น โดรนจึงเป็นอีกพาหนะหนึ่งที่สามารถนำมาติดตั้งระเบิดแสวงเครื่อง และใช้เป็นเครื่องมือของการก่อเหตุได้ ประกอบกับในปัจจุบันสังคมโดยทั่วไปยังไม่มีมาตรการรับมือกับการก่อการร้ายด้วยโดรนเท่าใดนัก (Grossman, 2018, pp. 1-3)

การออกแบบสิ่งแวดล้อมใหม่ (New Designs)

การก่อการร้ายในเมืองด้วยการใช้ระเบิดแสวงเครื่องพบเห็นได้โดยทั่วไป และถือเป็นแบบแผนใหม่ของความรุนแรงที่เกิดขึ้นในเวทีโลกปัจจุบัน อันเป็นผลจากพัฒนาการของเครื่องมือในการก่อความรุนแรงในลักษณะใหม่ ขณะเดียวกันการแสวงหาวัสดุในการประกอบระเบิดก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยากอีกต่อไป และเมื่อนำมาใช้ร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ของระบบสื่อสารและคมนาคมในโลกปัจจุบันแล้ว ก็ยิ่งทำให้สิ่งเหล่านี้กลายเป็นเครื่องมือใหม่ของการก่อเหตุร้ายที่กระทำกับเป้าหมายในเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับความเปราะบางของเมืองกลายเป็นปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการก่อเหตุเช่นนั้น ดังนั้น การสร้างสภาพแวดล้อมของเมืองให้มีขีดความสามารถในการป้องกันตนเองด้วยการออกแบบสิ่งแวดล้อมใหม่ เพื่อให้เมืองเป็นเป้าหมายแข็ง หรือในอดีตคือการสร้างป้อมปราการรับศึก (Ashworth, 1991, pp. 7-11) ดังนั้น การสร้างความมั่นคงเมืองด้วยการออกแบบ (secured by design) จึงเป็นโจทย์ความมั่นคงสำคัญในโลกปัจจุบัน (Schneider and Kitchen, 2007, pp. 1-3)

คำถามเดิมในการป้องกันการก่อการร้ายในเมืองมักจะเน้นเรื่องการป้องกันเป้าหมายแข็ง เช่น สถานที่ตั้งของหน่วยงานรัฐบาลหรือที่ตั้งของหน่วยทหารและตำรวจ ซึ่งมักจะมีขีดความสามารถในการปกป้องตัวเองได้ แต่สำหรับในอาณาบริเวณของความเป็นเมืองแล้ว การปกป้องตัวเองเป็นปัญหาอย่างมาก แนวคิดในการออกแบบเมืองเพื่อรับมือกับการก่อการร้ายเป็นผลสืบเนื่องจากแนวคิดในการทำให้เมืองมีขีดความสามารถในการต่อสู้กับปัญหาอาชญากรรม หรือเป็นประเด็นในเรื่องการป้องกันอาชญากรรมกับพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง (crime prevention and the built environment) ที่เชื่อว่าการออกแบบสิ่งปลูกสร้างจะมีผลต่อโอกาสของการก่ออาชญากรรมในพื้นที่ของความเป็นเมือง หรือในอีกแง่หนึ่งการออกแบบดังกล่าวจะช่วยลดหรือจัดการเกิดอาชญากรรมได้ แต่เมื่อเป็นเรื่องของการก่อการร้ายแล้วมีลักษณะที่แตกต่างออกไปโดยสิ้นเชิง ความแตกต่างโดยพื้นฐานก็คือ การก่อการร้ายไม่ใช่อาชญากรรมที่มุ่งประสงค์ต่อทรัพย์ แต่เป็นการมุ่งก่อเหตุด้วยความรุนแรงโดยตรง ดังนั้นการออกแบบสภาพแวดล้อมของสิ่งปลูกสร้างอาจมีความแตกต่างออกไป กล่าวคือไม่ได้มุ่งขัดขวางการก่ออาชญากรรมทั่วไป แต่เป็นการป้องกันเมือง (และผู้อาศัยในพื้นที่นี้) จากความเสียหายที่เกิดจากการก่อความรุนแรง ซึ่งก็คือการทำให้เมืองเป็นพื้นที่ที่ป้องกันตนเองได้ (defensible space) หรือกลับสู่แนวคิดเดิมของโลกในอดีตคือ การทำให้เมืองมีขีดความสามารถในการป้องกันตนเองได้ (defensible city) โดยการการสร้างกำแพงเมืองและจัดวางสิ่งกีดขวางเพื่อป้องกันการเข้าใกล้แนวป้องกันของตัวเมืองนั่นเอง

ข้อเสนอของแนวคิดนี้คือการทำให้เมืองมีความเป็นเป้าหมายแข็ง (target hardening theory) ซึ่งทฤษฎีนี้จะเน้นถึงการทำให้เมืองมีขีดความสามารถในการทนทานต่อการโจมตีของผู้ก่อการร้าย เช่น การออกแบบการควบคุมการเข้าพื้นที่ รวมถึงการออกแบบสิ่งกีดขวางบนถนนเพื่อให้เป็นอุปสรรคต่อยานพาหนะของผู้ก่อการร้าย ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบถนน การจัดวางม้านั่งริมถนน ที่ตั้งถังขยะ กระถางดอกไม้ประดับริมถนน และจุดติดตั้งเสาไฟส่องสว่าง เป็นต้น การป้องกันในลักษณะเช่นนี้ปรากฏในหลายเมืองใหญ่ของโลก เพื่อสร้างอุปสรรคแก่ผู้ก่อการร้ายในการเข้าถึงเป้าหมายที่ต้องการ อันเป็นหนทางที่จะช่วยป้องกันพลเมืองจากการกระทำความรุนแรงดังกล่าว รวมถึงการทำให้อาคารมีความสามารถในการรับแรงระเบิดได้ในระดับหนึ่ง อีกทั้งยังต้องพิจารณาถึงบริเวณประตูและหน้าต่างที่จะต้องเผชิญกับแรงระเบิด เช่น การก่อเหตุด้วยรถระเบิดจากบริเวณภายนอกอาคาร (Schneider and Kitchen, 2007, pp. 168-173)

แต่การกระทำเช่นนี้อาจทำให้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่ากำลังเป็นการทำให้เมืองให้เป็นป้อมปราการ และอาจสร้างความรู้สึกแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองว่าเมืองกำลังถูกทำให้เป็นป้อมทหารแบบใหม่ จนมีคำวิจารณ์สภาพเช่นนี้ว่าเป็น “The New Military Urbanism” (Graham, 2011, p. 60) ตัวอย่างเช่นการติดตั้งกล้องวงจรปิดเพื่อใช้ในการเฝ้าตรวจ การจัดระบบการควบคุมการเข้าถึงในแต่ละพื้นที่ (access control) หรือการจัดทำพื้นที่ความมั่นคง (security zones)

ที่บางส่วนอาจจะมี ความเข้มงวดในการเข้าออกพื้นที่เช่นนี้ (คือเป็น priority-based security zones) รวมถึงการสร้างอุปสรรคต่อการก่อเหตุ แต่ก็จัดทำให้เป็นในลักษณะของสิ่งตกแต่ง (decorative features) เพื่อลดภาพของความน่ากลัวในการป้องกันเมือง ทั้งยังอาจใช้ในการกิจอื่นๆ เช่น การจัดสวนในลักษณะที่ใช้ต้นไม้และก้อนหินใหญ่เป็นสิ่งที่กีดขวาง เป็นต้น (Schneider and Kitchen, 2007, pp. 182-185)

อย่างไรก็ตาม การป้องกันที่กล่าวถึงในข้างต้น แม้จะไม่สามารถป้องกันการก่อเหตุจากผู้ก่อการร้ายที่มีความมุ่งมั่นได้จริง แต่อย่างน้อยก็อาจจะช่วยป้องกันอาชญากรรมได้บ้าง นอกจากนี้ การออกแบบเมืองและการออกแบบอาคารเพื่อรองรับต่อการก่อการร้ายนั้น มักจะมุ่งไปที่เรื่องของ การโจมตีด้วยยานพาหนะ แต่การป้องกันเช่นนี้อาจจะป้องกันการก่อเหตุโดยบุคคลในลักษณะของ ระเบิดฆ่าตัวตายได้ยาก หรือในกรณีของการโจมตีด้วยยานพาหนะในแบบสมัยใหม่ เช่น โดรน ส่งผลให้ การออกแบบที่กล่าวถึงในข้างต้นอาจจะใช้ป้องกันการโจมตีจากการก่อการร้ายในทุกรูปแบบไม่ได้ ดังกรณี โดรนตกในสนามหญ้าของทำเนียบขาวในเดือนมกราคม 2015 เป็นต้น (Grossman, 2018, p. 93) ในอีก ด้านหนึ่งเครื่องมือป้องกันการก่อการร้ายที่สำคัญก่อนที่จะเกิดเหตุร้ายจะเกิดขึ้นคือ งานข่าวกรองที่จะระบุ ตัวบุคคล (และอาจมีนัยถึงการระบุยานพาหนะ) ที่จะใช้ในการก่อเหตุ ตลอดจนถึงระบบเฝ้าตรวจ ที่จะติดตามและยับยั้งการกระทำดังกล่าวได้ (Martin, 2003, pp. 358-359)

บทสรุป

ในการเสริมสร้างความมั่นคงเมืองจากการก่อการร้าย สิ่งที่จะต้องตระหนักอย่างมากก็คือ การออกแบบสิ่งแวดล้อมจะต้องไม่สร้างให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมืองเกิดความรู้สึกต่อต้าน ด้วยปัญหาที่เมืองถูกทำให้เป็นเสมือนป้อมทหาร จนการป้องกันนี้เป็นการทำลายชีวิตของความเป็น เมืองหรือทำลายความเป็นปกติของชีวิตผู้คนโดยทั่วไป เช่นการตั้งสิ่งกีดขวางอย่าถาวรด้านหน้าของ ทำเนียบขาว (Martin, 2019, p. 217) ทั้งยังต้องตระหนักอีกด้วยว่าการออกแบบเมืองในมิติด้าน ความมั่นคงนั้น จะต้องยอมรับในความเป็นบริบทและคุณลักษณะของพื้นที่สาธารณะ (civic space) ของความเป็นเมือง เพราะการออกแบบเช่นนี้จะต้องไม่โน้มเอียงที่มองและให้ความสำคัญกับมิติด้าน ความมั่นคงเป็นสำคัญ จนเกิดความไม่ยอมรับว่าความจริงว่าเมืองเป็นพื้นที่สาธารณะ ที่การป้องกัน การก่อการร้ายจากที่กล่าวในข้างต้นอาจจะไม่สามารถกระทำได้ทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการก่อ การร้ายในโลกปัจจุบันมีลักษณะมุ่งสร้างความเสียหายขนาดใหญ่อย่างฉับพลัน มากกว่าจะเป็นเรื่อง ของการจับตัวประกันหรือการยึดอาคารสถานที่เช่นในอดีต และการโจมตีมุ่งกระทำกับ เป้าหมายอ่อน ที่การระวังป้องกันทำได้ยาก (Ervin, 2006, pp. 156-157)

แม้การออกแบบสิ่งแวดล้อมใหม่อาจจะมีส่วนช่วยในการลดอาชญากรรม แต่ก็ไม่สามารถใช้ รับมือกับการก่อการร้ายได้ทั้งหมด แต่อย่างน้อยก็หวังว่าการออกแบบเช่นนี้จะช่วยสร้างอุปสรรคไม่ให้

รณะเปิดดังกล่าวเข้าใกล้เป้าหมายมากเกินไป (Schneider and Kitchen, 2007, p. 171) เน้นอนว่า การออกแบบเช่นนี้อาจจะไม่สามารถรับมือการโจมตีเช่นเหตุการณ์ 9/11 หรือการโจมตีด้วยโดรนในซาอุดีอาระเบียในปี 2019 ได้ อย่างไรก็ตาม การออกแบบสิ่งแวดล้อมให้เกิดความเข้มแข็งคือหลักประกันพื้นฐานของการป้องกันเมือง (urban protection) ที่มีนัยโดยตรงถึงการป้องกันชีวิตทรัพย์สิน และอาคารสถานที่ในพื้นที่เมือง และที่สำคัญการกระทำเช่นนี้คือการป้องกันชีวิตของความเป็นเมืองจากความรุนแรงในโลกสมัยใหม่

อีกนัยหนึ่งของการออกแบบเช่นนี้คือการสร้างความมั่นคงเมือง (urban security) ที่ไม่ได้เน้นเฉพาะภัยคุกคามจากการก่อการร้ายเท่านั้น หากเมืองสมัยใหม่ทั่วโลกและเมืองใหญ่ของโลก (global cities) ยังต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากอาชญากรรม การออกแบบสิ่งแวดล้อมใหม่จึงเป็นความหวังอีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้เมืองในยุคโลกาภิวัตน์มีความเข้มแข็งที่จะรับมือกับภัยคุกคามดังกล่าวได้ในทั้งสองบริบท และในอนาคตอาจจะต้องรวมถึงการออกแบบสิ่งแวดล้อมของความเป็นเมืองให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามจากภัยธรรมชาติอีกด้วย ฉะนั้น ภายใต้เงื่อนไขของความเปลี่ยนแปลงในความเป็นโลกาภิวัตน์และการขยายตัวของเมือง (global urbanization) ในโลกปัจจุบัน การออกแบบเมืองในมิติความมั่นคงสมัยใหม่จึงเป็นความท้าทายทั้งต่อนักวิชาการและปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

- Andrews, E. (2019). *The mysterious wall street bombing, 95 years ago*. Retrieved from <https://www.history.com/news/the-mysterious-wall-street-bombing-95-years-ago>.
- Ashworth, G. J. (1991). *War and the city*. New York: Routledge.
- Beall, J. (2007). *Cities, terrorism and urban wars of the 21st century*. Working Paper no. 9. London: Crisis States Research Centre.
- Begin, M. (1977). *The revolt: Story of the Irgun*. (S. Katz, trans.) Jerusalem: Steimatzky's Agency.
- Bowman, S. (2001). *When the eagle screams: America's vulnerability to terrorism*. San Jose: Writers Club Press.
- CNN Editorial Research. (2019). *Beirut marine barracks bombing fast facts*. Retrieved from <https://edition.cnn.com/2013/06/13/world/meast/beirut-marine-barracks-bombing-fast-facts/index.html>

- Coaffee, J. (2009). *Terrorism, risk and the global city: Towards urban resilience*. New York: Routledge.
- Davis, M. (2007). *Buda's wagon: A brief history of the car bomb*. London: Verso.
- Ervin, C. K. (2006). *Open target: Where America is vulnerable to attack*. New York: St. Martin's Press.
- Glaeser, E. L. & Shapiro, J. M. (2001). *Cities and warfare: The impact of terrorism on urban form*. Discussion Paper Number 1942. Retrieved from <https://www.brown.edu/Research/Shapiro/pdfs/HIER1942.pdf>
- Graham, S. (Ed.). (2004). *Cities, war, and terrorism: Towards an urban geopolitics*. Malden, MA: Blackwell.
- Graham, S. (2011). *Cities under siege: The new military urbanism*. New York: Verso.
- Grossman, N. (2018). *Drones and terrorism: Asymmetric warfare and the threat to global security*. London: I. B. Tauris.
- Hassan, R. (2011). *Suicide bombings*. New York: Routledge.
- History.com Editors. (2019). *Beirut barracks blown up*. Retrieved from <https://www.history.com/this-day-in-history/beirut-barracks-blown-up>
- Ismayilov, M. (2010). Conceptualizing terrorist violence and suicide bombing. *Journal of Strategic Security*, 3(3), 15-26. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26463142>
- Krueger, A. B. (2007). *What makes a terrorist: Economics and the roots of terrorism*. New Jersey: Princeton University Press.
- Martin, G. (2003). *Understanding terrorism: Challenges, perspectives, and issues*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Martin, G. (2010). *Understanding terrorism: Challenges, perspectives, and issues*. London: SAGE.
- Martin, G. (2019). *Essentials of terrorism: Concepts and controversies*. 5th Edition. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Martin, G. & Prager, F. (2019). *Terrorism: An international perspective*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Meeks, B. N. (2016). *These 7 major risks threaten urban sustainability*. Retrieved from <https://www.greenbiz.com/article/7-risks-cities-facing-globalization>

- National Geographic. (n.d.). *Urban threats*. Retrieved from <https://www.nationalgeographic.com/environment/habitats/urban-threats/>
- Overton, I. (2019). *The price of paradise: How the suicide bomber shaped the modern age*. London: Hachette.
- Pape, R. A. (2005). *Dying to win: The strategic logic of suicide terrorism*. New York: Random House.
- Pedahzur, A. (2005). *Suicide terrorism*. Malden, MA: Polity Press.
- Schneider, R. H. & Kitchen, T. (2007). *Crime prevention and the built environment*. New York: Routledge.
- Taylor, M. & Ryan, H. (1988). Fanaticism, political suicide and terrorism. *Terrorism*, 11(2), 91-111. Retrieved from DOI: 10.1080/10576108808435703
- US Federal Bureau of Investigation. (n.d.). *Wall street bombing 1920*. Retrieved from <https://www.fbi.gov/history/famous-cases/wall-street-bombing-1920>
- Wood, J. (2016). *Urban terrorism and future cities*. Retrieved from <https://www.controlrisks.com/our-thinking/insights/urban-terrorism-and-future-cities>